

Sygn. akt II Ca 754/13

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Żurawska

Sędziowie: SO Longina Góra

SO Maria Kołcz

Protokolant: Agnieszka Ingram

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **R. K.**

przy udziale (...) **SA w K. Oddziału w W.**

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 27 czerwca 2013 r., sygn. akt I Ns 1506/11

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Świdnicy do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ca 754/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Świdnicy oddalił wniosek R. K. o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomości, której jest właścicielem, tj. działki gruntu położonej w G. Dolnym, zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania (...) S.A. w K., Oddziału w W. 1.057 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania oraz nakazał wnioskodawcy, aby uiścił na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Świdnicy kwotę 523,57 zł.

Rozstrzygając, Sąd poczynił następujące ustalenia co do stanu faktycznego: R. K. dnia 25.04.2008 r. nabył własność nieruchomości gruntowej obejmującej działkę gruntu nr (...), położoną w G. Dolnym o powierzchni 0,2997 ha. Pozostaje ona niezabudowana i nieogrodzona, dopuszczono możliwość jej zabudowy; wnioskodawca planuje zabudować ją dwoma domami mieszkalnymi jednorodzinnymi, nie ma projektów ich budowy ani planu posadowienia budynków w terenie. Działka została zaorana i nie jest użytkowana, przebiega nad nią linia średniego napięcia, przy czym słupy podtrzymujące przewody elektryczne wzniesiono poza działką wnioskodawcy. Nad nieruchomością

wnioskodawcy przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia (...) - na wysokości ok. 15 m podwieszono dwie wiązki po trzy przewody elektryczne. Na działce wnioskodawcy nie wzniesiono żadnych innych urządzeń elektrotechnicznych. Linia ta nie zakłóca działania innych urządzeń elektrotechnicznych, w braku zabudowań i upraw nie oddziałuje na nie negatywnie, biegnie ona wzdłuż drogi w odległości ok. 40-50 m i wstępnie można stamtąd określić, czy nie została zerwana. Poza faktycznym wykonaniem naprawy awarii nie jest wymagane wejście na działkę. Linia jest ponemiecka, zaś w latach 1973-1974 wykonano jej konserwację, wymieniono izolatory, oparto ją na słupach kratownicowych stojących poza działką wnioskodawcy. Przewody nie są łączone nad działką wnioskodawcy. W odległości 5,5 m od linii napięcia do dachu budynku można wznosić budowle, umożliwia to zabudowę działki wnioskodawcy nawet budynkami o wysokości 10 m. Linia średniego napięcia nad działką wnioskodawcy wybudowana została przed 1945 rokiem a przejęta na podstawie dekretu z 8.03.1946 r. o majątkach opuszczonych i ponemieckich. Posadowienie linii nie wymagało wywłaszczenia. Na sąsiednich działkach ustawiono słupy metalowe kratownicowe, pod którymi podwieszono przewody. Dnia 31.12.1974 r. potwierdzono przyjęcie do użytkowania w/w linii przez Zakład (...). Linia podlegała konserwacji i modernizacji z odbiorem końcowym prac 23.11.1973 r., została zaewidencjonowana i przyjęta na stan przedsiębiorstwa energetycznego jako środek trwałe. (...) SA jest następcą prawnym Zakładu (...). Obszar całej działki nr (...) zakwalifikowano w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, wolnostojącą lub bliźniaczą. Na potrzeby korzystania z sieci energetycznej na gruncie należy wytyczyć pas ziemi zajęty przez strefę ograniczonego korzystania z działki, gdzie powierzchnia służebności winna wynosić 1.294 m kw. Wartość służebności przesyłu odpowiada kwocie 10.000 zł. Wnioskodawca wzywał przedsądnie uczestnika postępowania do ustanowienia służebności i zapłaty wynagrodzenia za korzystanie ze służebności pismem z dnia 8 marca 2011r. T. odmówił spełnienia żądania pismem z dnia 17 marca 2011r. Dalsza korespondencja nie doprowadziła do porozumienia.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy ocenił, że wniosek podlega oddaleniu. Sąd przytoczył treść przepisów art. 305¹ k.c., art. 305² § 2 k.c. i stwierdził, że w przedmiotowej sprawie uczestnik postępowania zgłosił zarzut zasiedzenia służebności, zatem zasadniczą kwestią podlegającą rozstrzygnięciu było ustalenie, czy do zasiedzenia tej służebności rzeczywiście doszło. Sąd pierwszej instancji nakreślił, że przepisy kodeksu cywilnego dotyczące służebności przesyłu weszły w życie dnia 3 sierpnia 2008 r., wprowadzone ustawą z dnia 30 maja 2008 r. (Dz.U. nr 116, poz. 731), natomiast do tego dnia do służebności odpowiadających treścią służebności przesyłu należało stosować ogólne przepisy o służebnościach gruntowych, zatem przed tą datą uczestnik mógł zasiedzieć służebność gruntową o treści służebności przesyłu - orzecznictwo Sądu Najwyższego utrzymuje, że zasiedzenie takie było możliwe. Sąd dalej podał – mając na uwadze treść art. 292 k.c. – że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia a odpowiednio należy też stosować przepis art. 172 k.c., stanowiący o terminach nabycia własności przez posiadacza nieruchomości, nie będącego jej właścicielem (dwadzieścia lat w dobrej wierze i trzydzieści lat w złej). Sąd wyjaśnił, że odpowiednie stosowanie oznacza, iż do zasiedzenia służebności gruntowej nie ma zastosowania wymaganie posiadania samoistnego (art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 336 k.c.), znajdują natomiast zastosowanie przepisy o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie dotyczące terminów posiadania w zależności od dobrej lub złej wiary. Sąd Rejonowy dalej zważył, że linia energetyczna biegnąca przez działkę wnioskodawcy została postawiona jeszcze przed 1945r., przy czym podtrzymujące ją słupy metalowe na sąsiednich działkach zmodernizowano w latach 70-tych a uczestnik wykazał, iż linia figuruje w wykazie jego trwałych składników majątkowych, z pism uczestnika postępowania kierowanych do wnioskodawcy wynika bowiem, iż przejął linie jako ponemieckie i nie zmieniał ich położenia, czemu nie przeczy wnioskodawca. Z dokumentacji uczestnika postępowania wynika nadto, według Sądu, iż jego poprzednicy prawni zmodernizowali linię w 1973 r. odbierając protokołem końcowym prace w dacie 23.11.1973 r., to zaś prowadzi do wniosku, że co najmniej od 23.11.1973 r. – przyjmując datę najkorzystniejszą dla wnioskodawcy – sieć elektroenergetyczna w aktualnej formie jest wykorzystywana przez uczestnika postępowania i przebiega nad działką stanowiącą obecnie własność wnioskodawcy - potwierdzają to także zeznania świadka R. B., tym samym poprzednicy prawni uczestnika postępowania użytkowali co najmniej od powyższej daty linię energetyczną. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że początkowo właścicielem było przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), który z dniem 20 lipca 1993 r. został przekształcony w spółkę akcyjną Zakład (...) Spółka Akcyjna, tym samym Zakład (...) SA korzystał, a po przekształceniach dalej korzysta,

z urzędzeń przesyłowych znajdujących się na nieruchomości wnioskodawców - obecnie to urządzenie przesyłowe należy do (...) SA. Sąd dalej stwierdził, że przedsiębiorstwo państwowe przed dniem 1 lutego 1989 r. wykonywało władztwo mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, choć na rzecz jednolitego funduszu władzy państwowej a po 1 lutego 1989 r. dla siebie we własnym imieniu. Zaliczenie posiadania poprzednika (w tym wypadku Skarbu Państwa) – jak ocenił Sąd Rejonowy - jest możliwe, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, tak jak w tym przypadku i tu przywołał postanowienie SN z 9 lutego 2012 r. III CZP 93/11.

Według Sądu pierwszej instancji, nie ulega wątpliwości, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urzędzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, było posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i mogło prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w zw. z art. 172 k.c.). Sąd przytoczył, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty a stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia 1 lutego 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im, podobnie jak art. 128 k.c., nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (tu Sąd wskazał między innymi postanowienia Sądu Najwyższego: z 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/05, z 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/08, z 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15 i z dnia 10 grudnia 2010 r. III CZP 108/10 niepubl. oraz wyroki z dnia 8 czerwca 2005 r. V CSK 680/04 i z 31 maja 2006 r. IV CSK 149/05 niepubl.). Sąd Rejonowy skonstatował, że uczestnik, zgodnie z art. 176 k.c. wykazał, że po 1 lutego 1989 r. nastąpiło przeniesienie na niego posiadania służebności przez Skarb Państwa. Sąd zważył, że uczestnik mógł doliczyć do okresu biegu terminu zasiedzenia służebności okres samoistnego posiadania służebności przez poprzednika prawnego – Zakładu (...) będącego przedsiębiorstwem państwowym, skoro zatem w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki wynikające z treści art. 292 k.c. a w tym okresie nie nastąpiło przerwanie biegu terminu zasiedzenia, uczestnik nabył przez zasiedzenie przedmiotową służebność z dniem 1 października 2000r. – przy zastosowaniu art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55 poz. 321 ze zm.), uczestnik wykazał bowiem, iż użytkował wskazane we wniosku urządzenia elektrotechniczne w zasadzie od lat 70-tych, w tym także przez lat 10 po wejściu w życie w/w ustawy dopuszczającej zasiedzenie nieruchomości państwowych. Według Sądu Rejonowego, nie ulega wątpliwości, że wykonywał akty władztwa, skoro modernizował całą linię, opracował projekt modernizacji, remontował poszczególne podzespoły i montował słupy na sąsiednich działkach, co wymagało użycia sprzętu ciężkiego i szerokiego dostępu do gruntu pod całą długością linii energetycznej. Wnioskodawca, ani poprzedni właściciele nieruchomości, przed upływem okresu zasiedzenia nie wnieśli powództwa o wynagrodzenie za wykonywanie służebności gruntowej a zatem nie przerwali zasiedzenia służebności na zasadzie nieodpłatności, przedsądowe wezwanie do ustanowienia służebności i do wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości zostało bowiem zgłoszone dopiero dnia 8 marca 2011r. Co do kosztów postępowania Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 520 § 2 k.p.c. uznając, iż interesy wnioskodawcy i uczestnika postępowania, reprezentowanego przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, były sprzeczne; koszty postępowania należne uczestnikowi postępowania objęły uiszczoną zaliczkę 800 zł na wynagrodzenie biegłego sądowego, taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika 240 zł (§ 7 pkt 3 rozporządzenia) i zwrot opłaty skarbowej od pełnomocnictwa 17 zł, skutkowało to zarazem obciążeniem wnioskodawcy wydatkami na sporządzenie opinii przez biegłego sądowego, pomniejszonymi o uiszczone zaliczki na podstawie art. 113 ust. 1 uksc.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł wnioskodawca zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1. art. 285 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że uczestnik postępowania zasiedział służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu i w konsekwencji oddalił wnioski. Wskazać należy, iż Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu K 1/94, Sąd Najwyższy w wyroku z 8.07.2011 r., IV CSK 229/11 doszli do przekonania, że sprzeczny z Konstytucją może być zarówno przepis jak i jego wykładnia, wskazane przepisy odnośnie

ich wykładni są zaś przedmiotem pytania prawnego postawionego Trybunałowi Konstytucyjnemu przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie II Ca 1372/12,

2. art. 3 k.c. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do uwzględnienia zarzutu zasiedzenia zgłoszonego przez uczestnika, podczas gdy bieg terminu potrzebny do zasiedzenia służebności przesyłu może biec dopiero od dnia, w którym to prawo zostało ustanowione, tj. od dnia 3 sierpnia 2008 r.,

3. art. 305²§2 k.c. w związku z art. 49§1 k.c., polegające na ich niezastosowaniu, podczas gdy z prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że korzystanie z urządzeń elektroenergetycznych i ich lokalizacja na nieruchomości wnioskodawców jest niezbędna do prawidłowego z nich korzystania,

4. art. 305¹ k.c. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu przez poprzednika prawnego uczestnika, podczas gdy wniosek dotyczył ustanowienia służebności na rzecz uczestnika postępowania a ten korzysta z nieruchomości wnioskodawcy bez podstawy prawnej, albowiem jakoby nabyta służebność nie została na niego przeniesiona,

5. art. 5 k.c. polegające na uwzględnieniu zarzutu zasiedzenia w sytuacji, gdy zarzut ten sprzeczny jest z zasadami współżycia społecznego i zmierza w istocie do obejścia przepisów prawa dotyczących służebności przesyłu wprowadzonych do ustawy i obowiązujących od dnia 3 sierpnia 2008 r. Po tym jak ustawodawca uregulował służebność w ustawie, niedopuszczalne jest już nabycie przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu; wystąpienie przez uczestnika z zarzutem zasiedzenia służebności przesyłu zmierza w istocie do bezpłatnego nabycia prawa; uczestnik wykorzystując władztwo administracyjne korzystał z cudzej nieruchomości wbrew woli właściciela a obecnie stara się wykorzystać owo posadowienie do zasiedzenia służebności, uczestnik zamiast więc uregulować korzystanie z cudzej nieruchomości w ramach instytucji służebności przesyłu, postanowił z obejściem tych przepisów nabyć służebność w drodze zasiedzenia tylko po to, aby nie płacić wynagrodzenia, które wnioskodawcy słusznie się należy, bowiem, jak zauważył Sąd I instancji, nie ulega wątpliwości, iż na nieruchomości należącej do wnioskodawcy znajdują się urządzenia należące do uczestnika postępowania; posadowienie owych urządzeń bez wątpienia wpływa na obniżenie wartości nieruchomości; właściciel nie zdaje sobie często sprawy z istnienia prawnego obciążenia jego własności; przesłanki ingerencji w prawo własności uzasadnione bezpieczeństwem, porządkiem publicznym lub wolnością i prawami innych osób muszą być realizowane w ramach demokratycznego państwa prawnego (wynika to z Konstytucji), sprawiedliwość społeczna wymaga jednak takiej sytuacji, aby ingerencja taka odbyła się w zamian za określony ekwiwalent,

6. art. 292 k.c. poprzez nieprawidłową wykładnię, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu. Jednocześnie wskazać należy, że Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowił (II Ca 1372/12 z dnia 06 maja 2013 r.) na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne następującej treści: „czy przepis art. 292 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny w zw. z art. 172§1 k.c. i art. 285§1 i 2 k.c. w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, są zgodne z treścią art. 64 ust. 2 i 3 oraz art. 21 ust. 1, art. 31 ust. 3 i 2 Konstytucji RP a także art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”,

7. art. 285§1 i 2 k.c. poprzez jego niewłaściwą interpretację i zastosowanie wykładni rozszerzającej odnośnie tego przepisu, które to zabiegi interpretacyjne doprowadziły do formułowania przepisów z całkowitym pominięciem ich treści językowej, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz uczestnika. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu II Ca 1372/12 stanowi to o fakcie, iż wprowadzona do k.c., chroniąca właściciela regulacja o służebności przesyłu, jest iluzoryczna; właściciel dowiadyuje się po wielu latach bowiem, iż jego starania o uregulowanie kwestii korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości są spóźnione,

poza jego świadomością doszło bowiem do nabycia przez przedsiębiorstwo lub jego poprzednika prawnego przez zasiedzenie służebności o treści określonej w drodze wykładni prawa znacznie odbiegającej od jego leksykalnej treści. Formułowanie obciążeń prawa własności w drodze skomplikowanych zabiegów interpretacyjnych, których skutek znacząco odbiega od językowego brzmienia wykładanego przepisu prawa, uniemożliwia właścicielowi skorzystanie we właściwym czasie z przysługującej mu ochrony prawnej. Przeciętny obywatel nie orientuje się w mogących powstać na takiej drodze obciążeniach prawa własności; tak stosowanie praw narusza treść art. 2 Konstytucji;

II. naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy i nierozpoznanie istoty sprawy poprzez naruszenie:

1. art. 227 k.p.c. – poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z wizji lokalnej na nieruchomości, podczas gdy na działce wnioskodawców znajduje się linia przesyłowa średniego i niskiego napięcia, uczestnik natomiast podniósł zarzut zasiedzenia w odniesieniu jedynie do linii średniego napięcia (...), na działce natomiast znajduje się jeszcze inne urządzenie uczestnika, którego lokalizacja nie jest prawnie uregulowana,

2. art. 177§1 pkt 1 k.c. przez jego niezastosowanie i niezawieszenie postępowania, podczas gdy rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego, a mianowicie sprawy toczącej się przed Sadem Okręgowym we Wrocławiu pod sygnaturą I C 1372/12, w której zostało postawione Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne „czy przepis art. 292 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny w zw. z art. 172§1 k.c. i art. 285§1 i 2 k.c. w zakresie, w jakim stanowią podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, są zgodne z treścią art. 64 ust. 2 i 3 oraz art. 21 ust. 1, art. 31 ust. 3 i 2 Konstytucji RP a także art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” a wobec podniesionego przez uczestnika zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej, wynik niniejszego postępowania ma istotny wpływ na wynik toczącego się postępowania;

III. błąd w ustaleniach faktycznych:

1. polegający na przyjęciu, iż wniosek nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na to, że uczestnik posiada prawo do ich posadowienia na nieruchomości wnioskodawcy w postaci zasiedzanej służebności przesyłu, podczas gdy uczestnik złożył zarzut zasiedzenia jedynie do linii średniego napięcia(...), na działce natomiast oprócz przedmiotowej linii znajduje się również linia niskiego napięcia, co do której nie został podniesiony zarzut zasiedzenia,

2. polegający na przyjęciu, iż uczestnik posiada tytuł prawny w postaci służebności przesyłu, którą zasiedział jego poprzednik prawny, przy czym podkreślenia wymaga fakt, iż służebność ta została mu przekazana przez poprzednika prawnego. Zaznaczyć należy, że wraz z przekształceniem spółki Skarbu Państwa nastąpiło równoczesne lub w terminie późniejszym przeniesienia prawa własności urządzeń przesyłowych na dany nowopowstały podmiot, przeniesienie natomiast winno być – na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1988 r. – potwierdzone bilansem łączących się przedsiębiorstw z dnia połączenia. W toku niniejszego postępowania nie została wskazana nieruchomość władająca, na rzecz której ustanowiono służebność gruntową, która to służebność – jak wynika z art. 50 k.c. – stanowi część składową nieruchomości władającej i nie może być bez niej przeniesiona. Sąd I instancji nie ustalił nieruchomości władającej, na rzecz której jakoby doszło do zasiedzenia służebności, jak również nie ustalił, czy uczestnik ją nabył, a jest to przesłanka konieczna przy zasiedzeniu służebności gruntowej; z tak ustalonego stanu faktycznego wywieść należy, że uczestnik w dalszym ciągu nie posiada tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wnioskodawcy, a to stanowi przesłankę do uregulowania tego stanu i ustanowienia służebności przesyłu na rzecz uczestnika.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty wnioskodawca wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji,

2. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według stawek,

ewentualnie, w razie uznania przez Sąd, iż nie zachodzą ku temu przesłanki, na podstawie art. 3886§1 k.p.c. wnioskodawca wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku w całości i zasądzenie kosztów postępowania w I instancji na rzecz wnioskodawcy,
2. zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył:

apelacja wnioskodawcy podlega uwzględnieniu, choć nie wszystkie jej zarzuty są uzasadnione. Jak wynika z orzeczenia Sądu Rejonowego, wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został oddalony z uwagi na uznanie za skuteczny zgłoszonego przez uczestnika postępowania zarzutu zasiedzenia służebności, przy czym dokładnie rodzaju i treści tej służebności Sąd nie wskazał. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest takich ustaleń Sądu pierwszej instancji, które pozwoliłyby na wyprowadzenie, że uczestnik postępowania nabył w drodze zasiedzenia określonego rodzaju służebność, co z kolei oznacza, że rozpoznając wniosek o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem, Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy a zatem – z mocy art. 386§4 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. – zaskarżone postanowienie musiało być uchylone.

Słusznie Sąd Rejonowy przyjął, bazując na utrwalonym stanowisku orzecznictwa, że posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu także przed dniem wprowadzenia do Kodeksu cywilnego przepisów o służebności przesyłu. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w tej kwestii (por. postanowienie z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, Lex nr 1096048; postanowienie SN z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08, Lex nr 490513; uchwała SN z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Lex nr 458125; postanowienie SN z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, Lex nr 461735). Sąd Okręgowy podziela wyrażone w wymienionych i innych jeszcze orzeczeniach stanowisko, nie znajdując podstaw do zaaprobowania odmiennego poglądu apelującego. Uzasadnienie tej pozytywnej tezy było szczegółowo przedstawiane w tych orzeczeniach a logiczne argumenty tam przywołane przekonują o celowości dopuszczenia tej prawnej konstrukcji. Jednocześnie jednak trzeba podkreślić, że wywodzący swe prawo do zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, obowiązany jest wykazać swe uprawnienie a nie należy do takich okoliczności tylko korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia i bliżej niesprecyzowane przeniesienie posiadania poprzednika – Skarbu Państwa, prowadzące do zasiedzenia określonego rodzaju służebności. Sąd Rejonowy prawidłowo przedstawił sytuację przedsiębiorstwa korzystającego z trwałych i widocznych urządzeń, jako posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności, w kontekście przekształceń własnościowych a więc, że w okresie przed 1 lutego 1989 r., z uwagi na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, tylko Skarb Państwa mógł być posiadaczem (także służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu), choć na zewnątrz jako posiadacz występowała zarządzająca mieniem państwowym osoba prawna, korzystanie z nieruchomości oraz ze służebności gruntowych przez przedsiębiorstwo państwowe następowało zatem na rzecz Skarbu Państwa. Sąd Rejonowy przyjął, że uczestnik postępowania, zgodnie z art. 176 k.c. wykazał, że po 1 lutego 1989 r. nastąpiło przeniesienie na niego posiadania służebności przez Skarb Państwa a okres tego posiadania w aktualnej formie liczyć należy co najmniej od 23.11.1973 r. Datę tę - określoną na najkorzystniejszą dla wnioskodawcy - Sąd Rejonowy wiąże z datą protokołu końcowego odbierającego prace modernizacyjne linii w 1973 r. Jednocześnie też Sąd Rejonowy ustalił, że linia średniego napięcia nad działką wnioskodawcy wybudowana została przed 1945 r. a przejęta na podstawie dekretu z 8.03.1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich a linia ta podlegała konserwacji i modernizacji z odbiorem końcowym prac 23.11.1973 r., nadto że z pism uczestnika postępowania kierowanych do wnioskodawcy wynika, iż przejął linie jako poniemieckie i nie zmieniał ich położenia. W związku z takimi ustaleniami trzeba mieć na uwadze, że skoro nabycie przez zasiedzenie służebności następuje z końcem dnia, który swą datą odpowiada terminowi nabycia posiadania (art. 112 w zw. z art. 172 k.c.), ustalony przede wszystkim musi być ten dzień, od którego należy liczyć bieg terminu a zatem dzień rozpoczęcia korzystania z prawa, którego treść stanowi służebność o oznaczonym zakresie. Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności gruntowej

przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (tak SN w uchwale z dnia 21 kwietnia 1967 r., III CZP 12/67, OSNC 1967, nr 12, poz. 212). Z poczynionych ustaleń wynika w zasadzie, że początek biegu zasiedzenia rozpoczął się już w czasie przejścia linii jako poniemieckiej, na co nie ma wpływu odbiór końcowy tejże linii po jej remoncie, ze złożonych dokumentów i twierdzeń uczestnika postępowania nie wynika bowiem, by dopiero na skutek wykonanego w latach siedemdziesiątych remontu, odebranego protokołem końcowym z dnia 23.11.1973 r., powstała nad działką, która obecnie stanowi własność wnioskodawcy, linia napowietrzna, tak by dopiero od tego dnia można było liczyć termin zasiedzenia. Oczywiście jest nadto, że termin ten nie może być liczony w sposób dla kogokolwiek korzystny (choć nie wiadomo dlaczego początek biegu terminu zasiedzenia oznaczony na 23.11.1973 r. miałby być korzystny dla wnioskodawcy), ani też nie można przyjmować, że bez względu na datę początkową termin ten już upłynął. Przypomnieć należy, że w orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że stwierdzenie zasiedzenia następuje na rzecz osoby będącej posiadaczem w chwili upływu terminu zasiedzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 lutego 2011 r., IV CSK 435/10, LEX Nr 943598 i z 3 kwietnia 2003 r., V CK 60/03, OSNC 2004, nr 6, poz. 101), stąd niezbędne było dokładne i właściwe ustalenie dnia, w którym do nabycia zasiedzenia służebności doszło celem dalszej oceny, czy uczestnik postępowania może korzystać z doliczenia okresu posiadania w rozumieniu przepisu art. 176 k.c., jak to przyjął Sąd Rejonowy. Treść przepisu art. 176 k.c. przesądza, że doliczenie czasu posiadania poprzednika jest możliwe tylko wtedy, gdy zasiedzenie na rzecz poprzedniego posiadacza jeszcze nie nastąpiło, posiadacz nie może bowiem doliczyć sobie czasu posiadania właściciela (por. postanowienie SN z dnia 3 listopada 1966 r., III CR 223/66, OSNCP 1967, nr 5, poz. 91, z glosą S. Breyera, NP 1968, nr 4, s. 659). Zasygnalizować w tym miejscu trzeba, że z ustaleń i rozważań Sądu Rejonowego nie wynika, jakim dokumentem, według Sądu, uczestnik wykazał, że po 1 lutego 1989 r. nastąpiło przeniesienie posiadania służebności przez Skarb Państwa, choć z powołanych dowodów można by wyprowadzić, że za taki Sąd przyjmuje akty przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, czy też Zarządzenie Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w W., dokumentację ewidencyjną linii ze schematem elektrycznym lub wykaz środków trwałych i deklaracja podatku od nieruchomości (...) SA (strona 5 uzasadnienia). W judykaturze konsekwentnie przyjmuje się, że samo wejście w życie przepisów uwłaszczających przedsiębiorstwa państwowe po dniu 1 lutego 1989 r. – choć nastąpiło z mocy prawa - nie przesądza o przejściu posiadania służebności na rzecz uwłaszczonego przedsiębiorstwa (szczegółowo wyjaśniają to zagadnienie postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 maja 2007 r., I CSK 64/07, nie publ. LEX nr 286763, z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 10960448, z dnia 23 stycznia 2013 r., I CSK 256/12, LEX nr 1294472, z dnia 20 września 2013 r., II CSK 10/13, nie publ.), środkiem dowodowym wykazującym przeniesienie posiadania w rozumieniu art. 348 zd. 2 k.c. może być decyzja uwłaszczeniowa wydana przez wojewodę na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.), deklaratorywnie stwierdzająca nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 r. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości i właściciela budynków posadowionych na niej. Uczestnik postępowania nie przedstawił dokumentu w postaci decyzji wojewody wydanej na podstawie powołanego przepisu art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie u.g.g., nie zaferował też innego środka dowodowego, którym mógłby wykazać przejście posiadania służebności ze Skarbu Państwa na uwłaszczone przedsiębiorstwo, w ocenie Sądu Okręgowego nie może takim środkiem być żaden z wymienionych przez Sąd Rejonowy, bowiem nie odpowiadają one sposobom przewidzianym w art. 348-351 k.c.

Rozważając ocenę Sądu Rejonowego, że uczestnik postępowania na podstawie art. 176 k.c. mógł doliczyć do okresu biegu terminu zasiedzenia służebności okres samoistnego posiadania służebności przez poprzednika prawnego – Zakładu (...), będącego przedsiębiorstwem państwowym stwierdzić trzeba, że w świetle powyżej wskazanych okoliczności co do daty rozpoczęcia biegu terminu zasiedzenia, w niniejszej sprawie może być mowa nie o przeniesieniu posiadania przez Skarb Państwa, lecz o przeniesieniu na uczestnika uzyskanego wcześniej w drodze zasiedzenia przez jednego z poprzedników prawnych uczestnika, ograniczonego prawa rzeczowego o treści odpowiadającej służebności przesyłu, co reguluje przepis art. 245¹ k.c., jednak w tym kierunku żadne ustalenia przez Sąd Rejonowy nie zostały poczynione.

Powyższe uwagi dotyczą stanu prawnego uczestnika jako posiadacza służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, bądź też podmiotu, któremu może przysługiwać ograniczone prawo rzeczowe, do właściwego rozstrzygnięcia

natomiast niezbędne jest także ustalenie, komu przysługiwało prawo własności nieruchomości obciążonej przez cały okres biegu terminu zasiedzenia. Sąd Rejonowy nie przeprowadził w tym zakresie żadnego postępowania, nie ustalił tym samym, przeciwko komu biegło zasiedzenie a w związku z tym, czy w całym okresie ten termin mógł biec i w związku z tym kiedy się zakończył. Z przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji dowodów w żaden sposób nie wynika, kto był właścicielem działki nr (...) położonej w G. Dolnym zanim kupił ją wnioskodawca, co nastąpiło w dniu 25 kwietnia 2008 r. (z zeznań wnioskodawcy na k. 236 wynika tylko, że przed nim właścicielem była osoba fizyczna, Pan W.), trzeba zaś pamiętać, że gdyby działka ta stanowiła w przeszłości własność państwową to termin zasiedzenia nie mógłby biec i to nie tylko dlatego, że do dnia 1 października 1990 r. wyłączona była możliwość zasiedzenia nieruchomości państwowych, ale także dlatego, że gdyby okazało się, iż zarówno nieruchomość władająca, jak i obciążona stanowiły własność państwową, należały zatem do tego samego podmiotu – Skarbu Państwa, to w tym okresie do zasiedzenia w ogóle nie mogłoby dojść a zatem nie mógłby rozpocząć się też bieg terminu zasiedzenia. Stosunki własnościowe działki obciążonej przed 2008 r. nie są Sądowi znane, zatem brak jest podstaw do uznania, w jakim okresie termin zasiedzenia rozpoczął bieg i kiedy się zakończył.

Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty apelacji, poza niedostateczną oceną materiału, która doprowadziła do uwzględnienia zasiedzenia służebności a w tym w części odnoszącej się do przeniesienia służebności, są nieuzasadnione. Skarżący kwestionuje co do zasady możliwość zasiedzenia ograniczonego prawa rzeczowego o treści służebności przesyłu, subiektywnie ocenia właściwą jego zdaniem datę początkową biegu terminu zasiedzenia, czy też podnosi zarzut niezgodności z zasadami współżycia społecznego – takich poglądów nie można aprobować. Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił – co do zasady – okoliczności wpływające na możliwość uwzględnienia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu i warunki to żądanie niweczące, Sąd Okręgowy podziela to stanowisko nie znajdując potrzeby powielania uzasadnienia Sądu [pierwszej instancji, dodatkowo przy istnieniu bogatego, utrwalonego orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Za nieuzasadniony, bo nie poparty żadnymi okolicznościami, które wskazywałyby, że na działce wnioskodawcy znajdują się jeszcze inne urządzenia, co do których nie został zgłoszony zarzut zasiedzenia, uznać trzeba zarzut naruszenia przepisu art. 285§1 i 2 k.c. W toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, ani w apelacji wnioskodawca nie przedstawił twierdzeń, ani dowodów na okoliczność posiadania na działce innych jeszcze, poza linią (...), urządzeń należących do uczestnika postępowania. Także nie mógł być uwzględniony zarzut naruszenia przepisu art. 177§1 pkt 1 k.p.c., bowiem wystąpienie do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności z Konstytucją wykładni przepisu, o co zwrócił się Sąd Okręgowy we Wrocławiu, nie spełnia przesłanki oznaczonej w wymienionym przepisie, a więc, by rozstrzygnięcie niniejszej sprawy zależało od wyniku tegoż postępowania rozumianego – jak powszechnie przyjmuje się – w ten sposób, że przedmiot postępowania prejudycjalnego stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym. (wyrok SN z dnia 20 grudnia 2005 r., V CK 407/05, LEX nr 462935).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy poczyni niezbędne ustalenia mając na względzie powyższe uwagi, przede wszystkim co do ustalenia początkowej daty biegu terminu zasiedzenia a w związku z tym, kiedy zmieniali się właściciele działki nr (...), czy były nimi tylko osoby fizyczne, czy także stanowiła ona własność państwową a w konsekwencji dalej ustalą – w wypadku spełnienia warunków zasiedzenia służebności - czy w sprawie może mieć miejsce doliczenie przez uczestnika postępowania posiadania służebności (art. 176 k.c.), czy też nastąpiło skuteczne przeniesienie na uczestnika uzyskanego wcześniej w drodze zasiedzenia przez jednego z poprzedników prawnych ograniczonego prawa rzeczowego o treści odpowiadającej służebności przesyłu (art. 245¹ k.c.) a w obu przypadkach oceni, czy uczestnik postępowania we właściwy sposób wykazał przejście na niego wymienionych uprawnień. Po ustaleniu tych okoliczności Sąd Rejonowy oceni, czy zarzut zasiedzenia jest podniesiony skutecznie, jeżeli nie, oceni i wyda rozstrzygnięcie co do zgłoszonego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu.